

Nr 1.

Ankom till Riksdagens kansli den 17 februari 1911 kl. 12 m.

Andra kammarens femte tillfälliga utskotts utlåtande nr 1 angående väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med anhållan om utredning och förslag i fråga om huruvida vissa landskommuner må kunna beredas förmån i skattehänseende af i stad bedrifven bankrörelse.

I en inom Andra kammaren väckt och till dess femte tillfälliga utskott hänvisad motion (nr 270) har herr *Olofsson* hemställt, att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t utreda, huruvida vissa landskommuner må kunna beredas förmån i skattehänseende af i stad bedrifven bankrörelse, samt för Riksdagen framlägga det förslag, som utredningen kan föranleda.

Motionens motivering är af följande lydelse:

»Städernas folkökning och landsbygdens affolkning är en företeelse, *Motionen.* som på de sista tio åren gjort sig allt mer och mer gällande, en företeelse, som man verkligen kan sätta i fråga, huruvida den är till nationens och hela folkets fördel. Det är säkert med stor oro, som mången fosterlandsvän ger akt på detta förhållande.

Af 1911 års statistik ser man, hur städernas folkmängd från 1900—1909 har ökats med öfver 225,000 innevånare, då landsbygden i tio län minskat i folkmängd, däraf ett län med icke mindre än 8,509 personer och samma läns städer ökats med 17,032 personer.

Vore det icke sundare, om ett motsatt förhållande ägde rum? Nu lider landtmannen brist på lefvande arbetskraft, och jorden kan ej skötas

som sig bör. Den friskaste arbetskraften flyttar till industrien och städerna eller emigrerar till Amerika.

Industrien bör gå hand i hand med jordbruket, men den bör på intet villkor få öfvertaget och kväfva jordbruket och dess binäringar. Industrien lefver också till en stor del ett sundt lif på landet, men städernas industri har i många afseenden en större dragningskraft, i synnerhet på ungdomen, och städernas mångahanda lockelser draga folk till sig, men intet göres för att hämma denna folkvandring till städerna, utan i stället utvidga sig städerna, inkorporera den ena förstaden efter den andra, anlägga nya villasamhällen, bygga nya spårvägar, kosta på sig dyrbara stads- och skolhus, bestå sig för öfrigt med allehanda bekvämligheter, men till stor del på landsbygdens bekostnad.

Jag skall här endast ingå på en sak, som rör städer och landsbygd, nämligen bankrörelsen.

Känt är, hurusom många landskommuner hålla på att digna under sina kommunala skattebördor; det måste då vara en stor orättvisa, att den stadskommun, där bankrörelsen bedrifves, får ensam beskatta den samma.

Ett exempel: I Jämtlands län finnes endast en stad, men en stad med sju banker, som i netto förtjäna öfver en half million kronor per år, aflöna ett stort antal tjänstemän, och allt får staden Östersund beskatta, men hvarifrån äro pengarna tagna? Jo, till en mycket stor del från landsbygdens befolkning, och så torde förhållandena vara öfverallt, där inte bankerna hafva afdelningskontor ute på landet, hvilket ofta icke förekommer.

Det vore enligt min mening en gärd af rättvisa, att landskommuner, som inom sig sakna bankrörelse, finge med städerna dela den förmån, som dessa hafva af berörda rörelser.»

*Utskottets
yttrande.*

Motionen är ett uttryck för de farhågor med hänsyn till landets framtid, som framkallas af städernas tillväxt på landsbygdens och den jordbruksidkande befolkningens bekostnad. Detta är tvifvelsutän en företeelse af så allvarlig art, att statsmakterna böra ägna den all möjlig uppmärksamhet och göra hvad göras kan för att råda bot på denna landsbygdens åderlätning.

Om utskottet alltså är villigt att erkänna det behjärtansvärda syftet i motionärens hemställan, kan utskottet icke finna, att ett bifall till den samma skulle hämma tillströmningen till städerna eller kvarhålla landt-

befolkningen vid jordbruket. Därför fordras helt visst åtgärder af mera djupgående natur, än hvad af motionären föreslagits. När den utredning rörande hvilka kommuner, som äga alltför ringa ekonomisk bärkraft i förhållande till dem ålagda skyldigheter, hvarom Riksdagen 1908 anhöll hos Kungl. Maj:t, blir verkställd, vågar man hoppas, att genom en utjämning af skattebördorna de tyngst beskattade kommunerna skola erhålla välbehöflig lindring och de af motionären påpekade missförhållandena blifva i väsentlig mån afhjälpta.

Motionären har ej gjort någon antydning om sättet för den af honom förordade skattefördelningen. För utskottet har det ej heller varit möjligt att uttänka någon väg, hvarpå förslaget skulle kunna realiseras. Om fördelningen skulle äga rum i förhållande till de summor, som af inbyggarna i de särskilda landskommunerna insatts eller upplånats hos vederbörande bank, finge väl de mera burgna men ej de fattigaste kommunerna något väsentligt med af bytet, enär befolkningen i sistnämnda kommuner kan antagas ej i synnerlig grad anlita aktiebankerna. Ej heller vunnos motionärens syftemål, om skattebeloppen i likhet med brännvinsmedlen inlevererades till statskontoret för att sedan utdelas till de skilda kommunerna i förhållande till dessas folkmängd. Enligt utskottets åsikt tala dessutom många andra skäl för, att sistnämnda åtgärd ej bör tillgripas.

Finge kommunerna i fråga om beskattning gå utöfver sina egna gränser och uttaga skatt af främmande personer eller företag, hade man att tänka på icke blott bankrörelsen utan näringarna i gemen. Om t. ex. en inom en stad belägen skofabrik hade sina afnämmare företrädesvis på landsbygden, borde i så fall de kommuner, inom hvilka köparna af skodonen hade sin hemvist, få med staden dela den kommunalskatt, som påförts fabriken. Det är lätt att inse, att på sådant sätt den största förvirring skulle uppstå och vårt redan invecklade skatteväsen bli ännu mera tillkrånadt.

Utskottet anser sig böra erinra om, att industrien visar allt större tendens att flytta bort från städerna och ut på landet. I samma mån kommer äfven bankrörelsen att förläggas dit. Redan finnas många bankkontor å landsbygden, hvarför denna långt ifrån kan anses lottlös i fråga om skatteinkomst från bankverksamheten.

Därest landskommunerna finge dela här omhandlade inkomst med städerna, skulle det ej dröja länge, förrän dessa senare gjorde anspråk på att å sin sida bli delaktiga af den skatteinkomst, som genom indu-

striens förläggning till landsbygden kommer denna till del. I detta sammanhang förtjänar erinras, att vid fjorårets riksdag förelåg en motion, hvori hemställdes, att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t ville taga i öfvervägande, huruvida icke en person, som hade sitt arbete och sin inkomst i en kommun men sin bostad i en annan, borde kommunalt beskattas i den kommun, hvarifrån inkomsten inflöte. I denna motion, som emellertid af Riksdagen afslogs, kunde man tydligt skönja ett försök från städernas sida att draga till sig skatten från landsbygden och särskildt från de villasamhällen och förstäder, som mångenstädes uppstått i städernas grannskap.

Med fullt erkännande alltså af motionärens varma känsla för landsbygden och dess befolkning finner sig utskottet på grund af det anförda icke kunna tillstyrka bifall till hans yrkande utan hemställer,

att herr Olofssons förevarande motion icke måtte till någon Andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 17 februari 1911.

På utskottets vägnar:

ULRIK LEANDER.